

Vi måste ta oss ur den politiska tankefällan

av Bengt-Åke Wennberg

Magnus Dalsvall och Kjell Lindström gör i boken "Bortom tankefällan" upp med våra fördomar om hur våra organisationer och vårt arbetsliv "borde" fungera. Författarnas poäng är att vi luras att tro att det borde fungera på ett sätt trots att detta sätt egentligen är orealistiskt och de tankemönster detta sätt bygger på är föråldrade. Världen ser helt enkelt annorlunda ut än vi trodde när detta tankemönster skapades.

Eftersom vi inte har grepp på något annat sätt att förstå skeendet än detta gamla så har vi hamnat i en fälla. Hur vi än anstränger oss kan vi inte påverka det vi anser behöver påverkas eftersom de åtgärder vi väljer helt enkelt inte har förutsättningar att fungera. Vi blir då frustrerade, maktlösa och vanmäktiga. Tankefällan skapar en enorm frustration och gör att vi får hämmade, överkontrollerade och byråkratiska organisationer med en kapsejsande chefs- och ledarroll.

Tankefällan finns också på det politiska området. Detta demonstrerades övertydligt vid Arktiska rådets möte häromdagen. Till mötet hade alla de

stora elefanterna kommit. Både Ryssland och USA var representerade med sina utrikesministrar.

Lena Ek och miljörelsen har under många år hävdad betydelsen av att om möjligt begränsa och stoppa ambitionerna att utvinna olja i Arktis. Det viktigaste skälet är det enorma metangasfält som ligger lagrat i marken och som skulle kunna medföra irreparabla konsekvenser för klimatuppvärmningen om det läckte ut.

Detta är Lena Eks och Sveriges officiella ståndpunkt. Sverige har just nu varit ordförandeland och möjligheterna att få upp frågan på dagordningen har därför ansetts vara goda. Men detta gäller bara om man lurats att tro på att besluten i sådana institutioner som Arktiska rådet, och inom den svenska regeringen, följer någon slags demokratiska processer. De som såg reportagen från mötet kunde uppmärksamma att så inte var fallet.

Lena Ek hade reducerats till en liten rädd sekreterare vid sidan av Carl Bildt som skötte förhandlingarna med USA och Ryssland. Bildt konstaterade frankt att rådet inte fattar beslut. Det är bara "rådgivande". Det är bara en samtalsklubb. Det är de stora länderna som sätter agendan för vad som skall hända. Vill de borra efter olja i Arktis så gör de det. Nu är jag ingen expert på frågan men jag litar inte på de politiska ledningarna i Kanada, USA och Ryssland. Jag är övertygad om att de utan att skämmas skulle kunna äventyra allas vår hälsa och välfärd genom att vettlöst (enligt våra forskningsresultat) borra efter olja.

Även på det politiska området är vi således fast i samma tankefälla som Dalsvall och Lindström talar om. Följer vi den demokratiska regelboken – eller satsar på att göra oss hörda i massmedia eller via olika forskningsinsatser – är våra möjligheter att påverka skeendet minimala.

I USA finns exempelvis en politisk lobby som totalt förnekar koldioxidutsläppens påverkan på klimatet. Trots att Obama arbetar för begränsningar har denna lobby sådant inflytande att förändringar i inställningen inte är att vänta. Situationen är säkert inte annorlunda i Ryssland, Kanada och Kina.

Vi behöver inte gå till de globala frågorna för att finna samma politiska blockeringar. På område efter område hittar vi dem. I Göteborg är det inköpen av spårvagnar och Trängselskatten som är på tapeten. I samtal och beslut om försvaret, skolan, vårt identitetsskydd, integrationspolitiken etc. finner vi samma stora problem. De frågor som

skulle behöva diskuteras kommer inte ens upp på agendan. Då kan respektive makthavare göra som den vill, ofta mot alla rekommendationer, och alla vi andra lämnas utanför.

Det är en brydsam situation. I sekler har samhällen styrts utifrån auktoritära, oftast religiöst präglade värderingar och maktanspråk. Människan har bara haft att anpassa sig. Vi kan emellertid redan i texter från renässansen finna att man börjat tänka annorlunda. I Pico de la Mirandas text "Tal om människans Värdighet" från 1400-talet hävdas det att det speciella kännetecknet som Gud tilldelat människan är hennes frihet, frihet att forma sitt eget liv och inta den plats i världsordningen som hon själv önskar. I och med det sena 1700-talets politiska revolutioner proklamerades slutligen som ledande principer individens frihet men även alla individers jämlikhet, grunden för all demokrati.

I botten på denna tanke finns därför det demokratiska kravet på att Lena Eks åsikter – som varande vår miljöminister – skall ges plats i Arktiska Rådet. Men så är uppenbarligen inte fallet. Hon får inte den plats vår demokratiska tanke kräver. Tänker vi om demokratin så som vi gör i detta fall är det kränkande både för oss och för Lena Ek. Hon har ingen chans att leva upp till förväntningarna.

Vi måste nu ta oss ur tankefällan. Ingen annan än vi själva har ansvaret. Vi måste erkänna för oss själva att det demokratiska tänkandet uppenbarligen ännu inte har utvecklats fullt ut. Det visar sig i praktiken ha enorma brister i dagens nätverks- och tjänstesamhälle. Så stora att vi kan räkna med att vi inte politiskt kommer att kunna avvärja och hantera viktiga hot mot vår livsstil. Vi är fast i en föråldrad struktur. Att fortsätta med en låtsasdemokrati duger inte. Det leder bara fel.

Det återstår därför ett stort och gemensamt arbete för oss alla för att få stil på demokratin. Först då kan vanmakten släppa och vi kan ta oss ut ur miljökrisen och den ekonomiska krisen. Det arbetet måste vi göra. För klimatets och våra barns skull.

Du som är politiskt intresserad; vad kan du göra för att påverka det politiska arbetet i en mer konstruktiv riktning?

Referenser

Dalsvall M, Lindström K (2009): Bortom tankefällan. om organisatoriska landskap, ledarskap och personalarbete i framtiden. Sandared: Vulkan.